

ВІДГУК

на дисертаційне дослідження

ГРОДЗЬ НАТАЛІЇ МИКОЛАЇВНИ

«Професійна підготовка майбутніх учителів інформатики у закладах

вищої освіти Польщі та України в умовах пандемії COVID-19»,

що подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю

011 Освітні, педагогічні науки

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки

На сучасному етапі стрімкої інформатизації суспільства, актуальною проблемою залишається підготовка учителя, який буде реалізовувати модернізаційні завдання у закладах освіти. Саме високий професійний та інтелектуальний статус учителя є критерієм розвитку суспільства. Тому системі підготовки учителів приділяється велика увага щодо реалізації усіх компонентів освітнього процесу підготовки учителя будь-якої спеціальності.

Сучасний учитель зобов'язаний володіти інформаційно-комунікативними технологіями під час організування ефективного педагогічного спілкування, бо це вимога часу. Ця проблема загострилась і виокремила низку суперечностей з поширенням пандемії COVID-19, коли значний відсоток педагогічних кадрів закладів освіти усіх педагогічних систем були неготовими до провадження навчання в умовах онлайн-взаємодії, а матеріальна і інформаційна база були далеко недосконалими.

Оскільки ця проблема стосувалась системи освіти усіх країн світу, то виправданим був інтерес до організування процесу навчання в закладах освіти інших країн. Для України ця проблема залишається актуальною і зараз, коли освітній процес організовується і проводиться в період воєнного часу, де часто домінуючим є онлайн-навчання. Подвійна відповідальність лягає на підготовку учителя, який завтра прийде в клас, аудиторію і буде змушений провадити навчання онлайн. Це непростий процес, який потребує відповідних навичок, оскільки підготовка майбутніх учителів передбачає не тільки формування теоретичної бази знань, формування практичних навичок, але й формування системи професійної компетентності, необхідної для професійної діяльності.

Пандемія COVID-19 кардинально змінила освітній процес у всьому світі. Кожен освітній заклад мусив змінити власну соціально-економічну систему та пристосуватися до нових змін. Це стосувалося усього, починаючи від базових правил та норм у закладі освіти і закінчуючи переосмисленням самої форми навчання. Дистанційна освіта перейшла у статус поширеної

практики. Професійна підготовка майбутніх учителів не залишилася осторонь, а навпаки вимагала подвоєних зусиль, оскільки цей вид діяльності передбачає роботу з дітьми і місією закладів вищої освіти було докладно допомогти майбутнім учителям це зрозуміти. Складність постпандемічного періоду, який триває і зараз, в тому, що і він має негативний вплив на сучасне суспільство, в тому числі й на систему освіти. Майбутній учитель сьогодні не може працювати з дітьми так, як це було до 2020 року. Тепер у його професійні обов'язки входять завдання з роз'яснення і виконання заходів власної безпеки.

Враховуючи масштабування впливу пандемії COVID-19 на освітній процес і те, як постпандемічний період не дає забути усі ці наслідки актуальним є комплексне дослідження професійної підготовки майбутніх учителів загалом, а інформатики зокрема, у закладах вищої України та зарубіжних країн, зокрема нашого близького сусіда Польщі. Саме тому дисертаційне дослідження Гродзь Наталії Миколаївни вважаємо доцільним, оскільки воно сприятиме систематизації теоретичних підходів та покращенню практичних підходів до підготовки вчителів інформатики в умовах обмеженої оф-лайн взаємодії.

Тема дисертаційного дослідження Гродзь Н.М. відповідає науковому напрямку кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» «Теоретико-методичні засади професійного розвитку особистості». Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідної роботи «Теоретико-методичні засади особистісного і професійного розвитку сучасного фахівця в умовах інтеграції у міжнародний освітній простір» (номер державної реєстрації 0121U113179).

Тема дисертаційного дослідження затверджена на засіданні Вченої ради Інституту права психології та інноваційної освіти (протокол № 12/19 від 30.09.2019 р.) та уточнена Вченою радою Інституту права, психології та інноваційної освіти (протокол № 3/21 від 18.10. 2021 р.) Національного університету «Львівська політехніка».

2. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації

Оцінюючи найбільш вагомі наукові результати дисертаційного дослідження, виокремлюємо ті, що мають теоретичне і практичне значення для педагогічної науки і практики. Дисертанткою аналітично обґрунтовано професійну підготовку майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти як наукову проблему, проведено аналіз специфіки професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі та України в умовах пандемії COVID-19, схарактеризовано основні

внутрішні та зовнішні загрози, які впливають на підготовку майбутніх учителів інформатики в Польщі та Україні та проаналізовано механізми протидії цим загрозам. Розроблена та теоретично обґрунтована модель процесу забезпечення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі й України в умовах пандемії COVID-19.

3. Нові факти, одержані здобувачем

В дисертаційній роботі Гродзь Н.М. *вперше* виконано комплексний аналіз професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти у Польщі та Україні в умовах пандемії COVID-19. Обґрунтовано професійну підготовку майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти як наукову проблему (визначено передумови формування нових підходів до професійної підготовки майбутніх учителів: соціально-економічні, практичні, теоретичні; застосування підходів: інформаційний, компетентнісний; полівекторний, системний, постковідний; ключові професійні якості, допоміжні якості, теоретична підготовка, практична підготовка, науково-методична та дослідна робота; принципи науковості, результативності, індивідуалізації, системності, адаптивності; заходи підтримки: інформаційні, навчально-методичні, адміністративні, контекстні, фінансові, наукові, соціально-психологічні, санітарно-епідеміологічні, моніторингові); проаналізовано специфіку професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі та України в умовах пандемії COVID-19; охарактеризовано основні зовнішні та внутрішні загрози, які впливають на підготовку майбутніх учителів інформатики в Польщі та Україні та механізми їх протидії; розроблено модель процесу забезпечення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі й України в умовах пандемії COVID-19.

Удосконалено методичний підхід до формування захисту процесу підготовки майбутніх учителів інформатики від негативного впливу різного роду чинників, який на відміну від інших передбачає формування механізму протидії негативному впливу тих чи інших загроз, що можуть суттєво нашкодити освітньому процесу; науковий підхід до формування міжнародної співпраці українських й польських університетів у сфері професійної підготовки фахівців з інформатики, які в подальшому прагнуть стати учителям, і який має характерну відмінність від подібних у тому, що використовує практику двох існуючих партнерів у сфері освіти з моделюванням їхнього партнерства й співпраці з набуття професійних навичок з інформатики;

Уточнено зміст сутності поняття «професійна підготовка майбутнього учителя», завдяки чому було розвинуто теоретичні аспекти дослідження сутності професійної підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти, які, на відміну від інших, передбачають формування теоретико-сутнісної моделі, що охоплює узагальнене бачення поняття «професійна підготовка майбутніх учителів» та розкриття нового підходу щодо процесу професійної підготовки учителів інформатики.

Подальшого розвитку набули теоретичні засади аналізу зарубіжного досвіду розвитку системи професійної підготовки майбутніх учителів в умовах COVID-19, які, попри усталені, передбачають формування інформаційної моделі відображення ключових заходів протидії негативному впливу COVID-19 у системі вищої освіти провідних країн світу.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз змісту дисертації та публікацій Гродзь Н.М., дає підстави для висновку про наукову обґрунтованість й достовірність викладених авторкою результатів. Вивчення джерельної бази (282 найменувань, з них 67 – іноземними мовами), уможливило виокремлення суперечностей: між необхідністю ефективного забезпечення процесу підготовки учителів інформатики в період обмеження оф-лайн взаємодії задля забезпечення конкурентоспроможності фахівців та недостатнім рівнем матеріально-технічного забезпечення дистанційної освіти в Україні та вимогами глобалізованого суспільства до застосування інноваційних методик навчання.

Науковий апарат, викладений у вступі, дає можливість цілісно уявити авторське бачення розв'язання досліджуваної підготовки вчителів інформатики в умовах пандемії COVID-19 в Україні та Польщі, окреслені можливості використання прогресивних ідей і досвіду професійної підготовки вчителів в умовах системи університетської педагогічної освіти України і Польщі, що зумовило використання теоретичних і практичних методів наукового дослідження.

Новизна і вірогідність загальних висновків дисертації забезпечені комплексним аналізом значної кількості джерел; використанням відповідних методологічних підходів до дослідження та комплексу взаємопов'язаних методів з метою розв'язання визначених завдань та досягнення мети дослідження; ефективним впровадженням матеріалів та результатів дослідження у роботу закладів системи освіти України.

Дисертацію написано на належному науковому рівні. Дисертантка володіє теорією проблеми і методами її дослідження. Позитивне враження справляє оформлення роботи, розміщені в ній таблиці, діаграми та додатки.

Зміст поданих анотацій відображає зміст дисертації та висвітлює її суттєві аспекти та основні положення.

Рівень апробації результатів дослідження є також достатнім і підтверджується участю дисертантки у науково-практичних конференціях різного рівня.

5. Значення для науки і практики одержаних автором результатів

Результати дослідження **впроваджено** в роботу Жешувської політехніки ім. Ігнація Лукасевича (акт (без номера) від 18.12.2022); Національного університету «Львівська політехніка» (довідка, № 67-01-252 від 14.02.2023) Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 194 від 16.02.2023) Львівського національного університету імені Івана Франка (довідка № 549-4 від 22.02.2023).

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Основні ідеї, матеріали, положення та висновки дисертаційної роботи можуть бути використані в організуванні роботи закладів вищої освіти України під час вивчення дисциплін «Педагогіка» «Порівняльна педагогіка», «Професійна педагогіка», навчально-методичними відділами закладів медичної освіти для формування навчальних планів підготовки вчителів інформатики. Виокремлені можливості використання досвіду та продуктивних ідей розвитку професійної освіти можуть бути використані управлінцями з метою реформування вищої освіти в Україні. Ідеї, положення, обґрунтовані поняття та концепції, джерельну базу науковці в галузі професійної освіти можуть використовувати з метою виконання подальших педагогічних досліджень й обґрунтування перспектив розвитку освіти в Україні.

7. Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації, значною мірою забезпечується логічною структурою роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Логіка і послідовність викладу тексту праці відповідає вирішенню поставлених завдань дослідження. Логічну структурованість роботи забезпечують висновки та узагальнення, 19 таблиць, 38 рисунків та 6 додатків.

У першому розділі «Професійна підготовка майбутніх учителів інформатики як наукова проблема» авторкою проведено теоретичний аналіз сутності поняття професійна підготовка майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти, а також розглянуто цю проблему в історичній рестроспективі. Визначено чотири ключові історичні етапи розвитку

професійної підготовки педагогів. Встановлено, що сьогодні професійна підготовка майбутніх учителів відбувається з урахуванням усіх історичних етапів та підсилюється такими науковими течіями психологічної науки, як психологією особистості, психологією навчання та психологією комунікації. Охарактеризовано наукові підходи щодо визначення сутності поняття «професійна підготовка учителя», запропоновані низкою дослідників. Визначено, що метою професійної підготовки учителів у закладах вищої освіти є можливість вплинути на їхній розвиток та зростання шляхом освоєння теоретичних знань, формування вмінь і навичок їх застосування на практиці задля організації освітнього процесу у закладі загальної середньої освіти. Представлено ключові заходи підтримки системи освіти, доведено важливість розроблення стратегії масштабування освітніх технологій, створення освітніх ресурсів з нульовим рейтингом в Інтернеті, підготовки цифрових ресурсів для викладання і навчання.

У другому розділі *«Аналіз особливостей професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі та України в умовах пандемії COVID-19»*, дисертанткою доведено важливість аналізу діяльності закладів вищої освіти Польщі й України, охарактеризовано особливості освітнього середовища в Польщі й Україні. Встановлено, що Польща активно працює над модернізацією змісту вищої освіти, виконуючи таким способом обов'язки, поставлені перед країнами-учасницями Болонського процесу. Зазначено, що вибір системи вищої освіти Польщі й України був зумовлений тим чинником, що велика кількість закладів вищої освіти в Україні має партнерство зі закладами Польщі. Все це свідчить про дуже тісну науково-освітню співпрацю між цими двома країнами. Визначено, що внаслідок пандемії COVID-19 спостерігається зниження загальної динаміки кількості студентів у закладах вищої освіти. Охарактеризовано нормативно-правову базу й стандарти підготовки вчителів інформатики. Встановлено, що більшість студентів закладів вищої освіти Польщі й України віддають перевагу професії учителя інформатики. Визначено за результатами дослідження, що система вищої освіти як в Україні, так і в Польщі сформувала належний фундамент для підготовки майбутніх учителів інформатики.

У третьому розділі *«Шляхи удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі та України»* подано характеристику основних загроз, які впливають на підготовку майбутніх учителів інформатики в Польщі та Україні, та механізмів їх протидії, виконано аналіз використання потенціалу дистанційної освіти у професійній підготовці майбутніх учителів

інформатики у закладах вищої освіти Польщі та України в умовах всесвітньої пандемії та представлено модель процесу забезпечення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі й України в умовах пандемії COVID-19. Дисертантка встановила які саме зовнішні й внутрішні загрози становлять найбільший негативний вплив на систему підготовки майбутніх учителів інформатики в Польщі та Україні, подано власне бачення механізму протидії основним загрозам, які впливають на підготовку майбутніх учителів інформатики.

Автором дослідження зроблено вагомі, аргументовані висновки та рекомендації стосовно вдосконалення шляхів підготовки вчителів інформатики в умовах пандемії та воєнного часу.

У мовно-стилістичному оформленні дисертації враховано особливості наукового стилю мовлення.

8. Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях

Основні положення і наукові результати дисертаційного дослідження висвітлено в 13-ти працях (з них – 10 одноосібні): 5 – статті у виданнях, внесених до переліку наукових фахових видань України, 1 стаття – у періодичному науковому виданні, проіндексованому в базі даних Web of Science Core Collection; 7 тез доповідей – у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських наукових і науково-практичних конференцій.

9. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Оцінюючи дисертацію Гродзь Наталії Миколаївни загалом позитивно, відзначаючи її високий кваліфікаційний рівень, виокремимо низку дискусійних питань, які потребують пояснень і уточнень, зокрема:

1. Підрозділ 1.3, на нашу думку, перевантажений інформацією щодо характеристики пандемії і її впливу на світову економіку, це можна було лаконічніше подати, оскільки інформація не стосується теми дослідження, а охоплює економічні проблеми в усьому світі.

2. Уточнене авторське трактування “професійна підготовка вчителя”, подане у дисертації потребує вичитки, оскільки, на нашу думку, не відображає цілої низки вимог до якості підготовки сучасного вчителя, які авторка зазначає в першому розділі. Тут на нашу думку варто було б зазначити і професійну мобільність, і творчість у діяльності самого вчителя.

3. У роботі немає статистичних даних скільки навчалось майбутніх вчителів інформатики у 2021-2022 роках в Польщі так і в Україні. Мабуть ця інформація ще не доступна.

4. На нашу думку 67 джерел іноземної літератури з 282 трохи мало, коли питання стосується підготовки майбутніх вчителів інформатики Польщі та України.

5. Робота не позбавлена орфографічних та стилістичних огріхів.

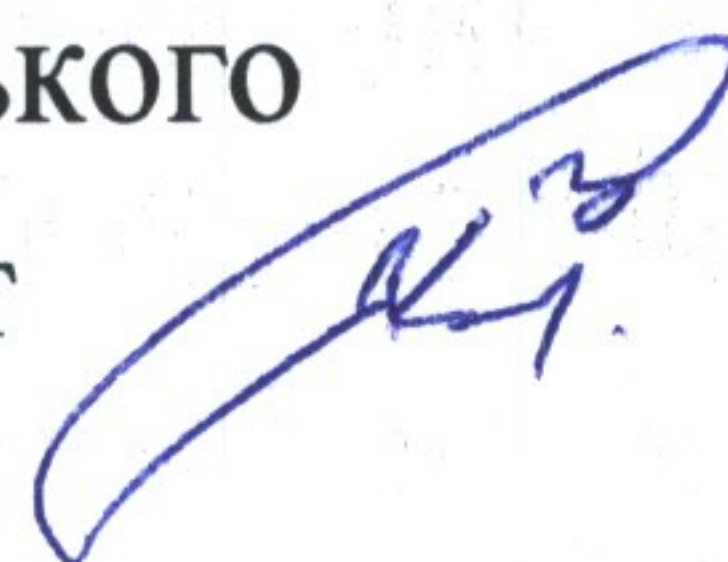
Вказані зауваження та побажання не стосуються основного змісту рецензованої роботи і не впливають на загальний високий рівень наукового дослідження, достовірність та обґрунтованість висновків дисертантки й не зменшують наукову значущість виконаної дисертації.

10. Висновок

Отже, рецензоване дисертаційне дослідження Гродзь Н.М. на тему: «Професійна підготовка майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі та України в умовах пандемії COVID-19» є самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і деяке практичне значення для педагогічної науки і практики. Вважаємо, що дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор Гродзь Наталія Миколаївна заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта, педагогіка.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри педагогіки та
психології Львівського державного університету
фізичної культури ім. Івана Боберського
кандидат педагогічних наук, доцент

Валерій СОЛОВЙОВ

Підпис Соловйова В.Ф., засвідчую

Засвідчую
з софтом

(Масло д...)